

نیازمند اثبات مبنای حقوقی

پروانه مافی
نماینده تهران
در مجلس شورای اسلامی

اواخر شهریور امسال و در پی رسیدگی به شکایت علی اصغر باقری، نامزد شکست خورده انتخابات شورای شهر یزد، شنبه ۴۵ دیوان عدالت اداری، رأی به توقف فعالیت سپینتا نیکنام، عضو زرتشتی شورای این شهر داد. این در حالی بود که نیکنام، نخستین بار در سال ۱۳۹۲ برای چهارمین دوره شورای اسلامی شهر یزد انتخاب شده بود و چهار سال نیز فعالیت داشت. این شهروند زرتشتی

در سال ۱۳۹۶ نیز با ۲۲ هزار رأی به عنوان نفر هفتم، بار دیگر به شورای اسلامی شهر یزد راه یافت. اما به تازگی حکم لغو عضویتش، از سوی دیوان عدالت اداری و بر حسب نظر شورای محترم نگهبان مبنی بر خلاف شرع بودن تبصره یک ماده ۲۶ قانون تشکیلات و وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی شهر و کشور و انتخاب شهرداران ابلاغ شد. در تبصره یک ماده ۲۶ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور، مربوط به شرایط انتخاب شوندهگان در انتخابات شوراهای آ آمده است که اقلیت های دینی شناخته شده در قانون اساسی به جای اسلام باید به اصول دین

خود اعتقاد و التزام عملی داشته باشند. با توجه به این که لغو عضویت این منتخب شورای شهر یزد با یکی از مواد قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور در تناقض است و با توجه به این که این مسئله ابعاد ملی پیدا کرده است، به نظر می رسد مسئولان محترم شورای نگهبان باید به سؤالات و ایهامات فراوانی که حول این موضوع در آذهان عمومی به وجود آمده است پاسخ مناسب ارائه کنند. چگونه یک فرد در حالی که عضو شورای چهارم شهر یزد بوده و صلاحیتش از مجاری قانونی مربوط برای ورود به شورای پنجم نیز تأیید شده است، اکنون پس از برگزاری انتخابات و مشخص

شدن نتایج، فاقد صلاحیت شناخته شده است؟ چطور می شود مرجعی که وظیفه تأیید قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی را بر عهده دارد، اکنون به خلاف شرع بودن قانونی که قبلا خود آن را تأیید کرده است، استناد می کند. چگونه می شود همه طیف ها و جریانات فکری علی رغم اختلاف نظر و سلیقه ای که دارند در این مسئله خاص، هم نظر باشند و لغو عضویت آقای نیکنام را غیر قانونی بدانند؟ در شرایط کنونی نشانی از رفع ابهام و پاسخ گویی به مردم توسط نهادهای ذی ربط وجود ندارد. در حکومت داری و حکمرانی مطلوب نمی توان نسبت به مسائلی که به نوعی سرنوشت جامعه

نگاهی به موارد قانونی عضویت سپینتا نیکنام در مدیریت شهری دار العباده ایران

روایت حقوقی یک انتخاب

بهمن کشاورز
وکیل پایه یک دادگستری

مجازای هم‌میهن زرتشتی مادر شورای شهر یزد، بحث و فحص بسیاری را باعث شده است و باید هم می‌شد. بنده در حد توان و تا آنجا که میسر بود مطالب گوناگونی را که مطرح شده است، شنیدم و خواندم و استفاده کردم. آنچه پس از این خواهد آمد، جنبه یا جنبه‌هایی از قضیه است یا به تفصیل مورد بحث قرار گرفته یا بررسی آنها پررنگ نبوده است.

اولاً: صورت مسأله و حقایق (FACTS)

۱- بدون تردید همه قوانین ما باید اسلامی باشد و تشخیص این موضوع با شورای محترم نگهبان است. (اصل چهارم قانون اساسی)
۲- مشکل در شهر یزد بروز کرده که به دار العباده مشهور است. گویا این شهر از معدود بلادی بود که قشون اسلام موفق به تسخیر آن نشد و پس از سال‌ها اهالی آن با طیب خاطر اسلام آوردند. ویژگی‌هایی از زندگی اجتماعی و معاشی و فرهنگی این شهر در بدست از پیروزی انقلاب نقل می‌شود که تردیدی در خصوص جدی بودن مسلمانی مردم آن باقی نمی‌گذارد.
۳- اختیارات شورای محترم نگهبان در قانون اساسی تصریح شده است و مطمئناً این شورای محترم حق قانونگذاری ندارد.
۴- این شورا، حق تفسیر قوانین عادی را هم ندارد.
۵- به موجب قانون اساسی ایران (اصول نوزدهم

و بیستم) همه مردم ایران برابرند.
۶- نظارت بر انتخابات شوراهای شهر با مجلس شورای اسلامی است و شورای نگهبان در آن نقشی ندارد.
۷- ماده مورد مناقشه که حاوی شرایط انتخابات شوندهگان در شورای شهر است، در سه مورد متعرض مسائل قابل بحث در این ماجرا شده است.
الف- در بند «د» اعتقاد و التزام عملی به اسلام و ولایت مطلقه فقیه
ب- بند «ه» از وفاداری به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
پ- تبصره ۱ ماده «اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی به جای اسلام باید به اصول دین خود اعتقاد و التزام عملی داشته باشند».
۸- در هیچ جای قانون مورد بحث، تفکیکی بین اکثریت مسلمان و اقلیت غیر مسلمان و محاسبات و آمارهایی از این قبیل نیامده است.
۹- در آخرین ماده قانون مذکور تصریح شده که قانون در جلسه علنی ۳۱/ ۷۵۰/ تصویب مجلس و در ۲۳/ ۷۵۰/۳۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.
۱۰- این هم‌میهن زرتشتی سابقه چهار سال خدمت در شورای شهر یزد را دارد و در انتخابات اخیر با هزار رأی اضافه بر آرای گذشته‌اش انتخاب شده است. بنابراین ماده ۲۶ تبصره آن بیش از ۲۰ سال سابقه اجرا دارد.

اختیارات شورای محترم مذکور خارج است. ب- وارد کردن «مخصص منصل» به حکم عام قبلی که خود واجد چند اشکال است. یکی اینکه، نتیجه چنین تخصیصی قانونگذاری و خارج از اختیارات و وظایف شورای محترم نگهبان است. دوم اینکه، مخصص وقتی مؤثر خواهد بود که اعتباری در حد حکم عامی را که در مقام تعیین گذشته و به تأیید شورای محترم نگهبان هم رسیده است، حال آنکه مخصص نظری است که از جهات گوناگون محل اعتراض و مناقشه است. بنابراین این تخصیص قابل تحقق نیست. ب- وارد کردن استثنا بر قانون که به تعبیری همان عبارت اجرای تخصیص دادن قانون و محل اشکال است.
ث- تفسیر قانون یعنی عنوان کردن اینکه از آغاز معنی قانون همان چیزی بوده که اینک شورای محترم نگهبان می‌فرماید این مورد هم با اشکال مواجه خواهد بود، زیرا تفسیر قانون عادی اصولاً در اختیار شورای نگهبان نیست.
بنابر این اگر اقدام شورای محترم نگهبان را به معنی تغییر قانون تلقی کنیم، این اقدام قابل قبول و توجیه نخواهد بود.
۲- «اقدام شورای محترم نگهبان در مقام اعمال اصل چهارم قانون اساسی بوده است». این بیان الف- نظر غالب که خالی از قوت هم نیست، این است که اعمال نظارت و اظهار نظر شورای محترم نگهبان، صرفاً در فرایند قانونگذاری قابل قبول است و در موارد دیگر، مثلاً وقتی طرف اسلام قانونی مرجعی قرار می‌گیرد منحصر در خصوص اعمال و تصمیمات دولت می‌تواند اظهار نظر کند،

آن هم به شرطی که منجر به قانونگذاری و باعث معطل ماندن و عدم اجرای قانون نشود.
ب- ماده ۲۶ مراحل صحیح قانونگذاری را طی کرده و به بند ۲۱ اجرا شده است و تا آنجا که ما می‌دانیم حداقل ۴ سال از این ۲۱ سال، دقیقاً در خصوص مورد مطروح- بدون ایراد و اعتراض شورای نگهبان یا هر مقام دیگری (صرف نظر از اینکه چنین ایرادی اثری می‌داشت یا نمی‌داشت) بوده است.
اگر «تقریر» را حجت بدانیم و به قیاس علم اصول بگوییم همچنان که اگر در حضور معصوم(ع) عملی انجام و با نهی و منع او مواجه نمی‌شد این سکوت یا «تقریر» حجت بود، سکوت مقامات گوناگون در قبال اجرای طولانی مدت ماده ۲۶ نیز حجت است. آنگاه اظهار نظر ناگهانی و بی‌مقدمه و دیر هنگام شورای محترم نگهبان مؤثر در مقام نخواهد بود.
پ- فراموش نکنیم که قانون انتخابات شوراهای مشتمل بر ماده ۲۶ تبصره آن در سال ۱۳۷۵ به تأیید شورای نگهبان وقت رسیده است. حال سوالات مختلفی قابل طرح خواهد بود:
یکی اینکه، آیا شورای نگهبان بعد از تأیید یک قانون می‌تواند از نظر خود کلاً یا بعضاً عدول کند؟ پاسخی که در قانون اساسی چنین چیزی وجود ندارد.
دوم- آیا در صورت تغییر اعضای شورای نگهبان اعضای جدید می‌توانند در نظر قبلی شورا خدشه کنند؟ پاسخ منفی است، زیرا چنین رسیده است. قانون اساسی پیش‌بینی نشده و با قوام و دوام و استحکام قوانین نیز مغایرت دارد.
سوم- اعضای محترم شورای نگهبان از آغاز مجتهد بوده‌اند. این اعتراض در امر شرعی قوانین- به هیأت جمع و با رأی گیری و بدون لحاظ اینکه چه کسی اعلم است و مراتب اعضا از این حیث

چیست، نظریاتی داده‌اند، حال چگونه ممکن است همین شورا نظریه قبلی خود را نسخ و نفی کند؟ چه بسا ممکن است افراد قبلی در مجموع اعلم از مجموعه کسانی باشند که بر صدد نسخ و نفی نظر قبلی هستند.
چهارم: به موجب تبصره ماده ۳ قانون آیین دادرسی مدنی ایران، اگر قاضی مجتهد باشد و در موقع رسیدگی متوجه شود که قانونی ناظر به موضوع با نظر اجتهادی او، مخالف است باید پرونده را به نظر رئیس کل برساند تا به دادگاه دیگری ارجاع شود. به عبارت دیگر، وقتی قانونی از مراحل مختلف قانون گذاری گذشت، حالتی پیدا می‌کند که به اصطلاح «توپ به آن کارگر نیست» و قانون انتخابات شورا و ماده ۲۶ تبصره آن، چنین وضعی دارند.
ت- یک دلیل نقضی هم در این مورد وجود دارد: اگر حافظه خطا نکنند در اوایل دهه ۶۰ شوراهای عالی قضایی وقت، از شورای نگهبان وقت سوال کرد (نقل به مضمون) آیا قوانین پیش از پیروزی انقلاب وجاهت شرعی دارد و قابل اجراست یا خیر؟ جواب این بود (ایضا نقل به مضمون) هر موردی را که ظن اشکال شرعی در مورد آن دارید اعلام کنید تا تعیین تکلیف و اظهار نظر کنیم، به تعبیری شاید بتوان گفت شورای نگهبان وقت، اصل را بر شرعی بودن و قابل اجرا بودن همه قوانین مصوب قبل از پیروزی انقلاب قرار داده تا مگر اینکه خلاف آن با اظهار نظر این شورا- پس از استعمال مرجع مربوطه- ثابت شود. می‌بینیم که بسیاری از این قوانین هنوز هم اجرا می‌شود. بنابراین به طریق اولی، قانونی که فرآیند تعیین اجرای نظر جدید محتاج دلیل است نه نفی آن. سخن آخر اینکه شاید قسمت‌هایی از مطلب پیش از حد تکنیکی شد که اقتضای طبع موضوع بود. والله اعلم

یادداشت

با آن گره خورده است، توضیح نداد و هزینه‌های حکمرانی را بی دلیل افزایش داد. حضور یک نفر زرتشتی در شهری که اقلیت شهر، زرتشتی هستند، نه تنها معقول، بلکه از نظر حکمرانی مطلوب است. این در حالی است که نه تنها کسانی که به این فرد رأی داده‌اند، بلکه سایر شهروندان کشور نیز در این خصوص خواهان رفع ابهام از این لغو عضویت هستند. به همین دلیل از اعضای محترم شورای نگهبان تقاضا داریم تا با رفع هر چه سریع تر این چالش با ارجاع موضوع به شورای حل اختلاف یا مجمع تشخیص مصلحت نظام، ابهامات ایجاد شده در آذهان عمومی را برطرف کنند.

گزارش

آخرین جلسه دوره چهارم شورای شهر یزد. عکس: محمدجواد رهبر / یزد رسا

۱۰ ۹ ۱۰

گزارش

توقف حراج نقش برجسته تخت جمشید

جامعه فردا: بعد از لوح‌های هخامنشی در دانشگاه شیکاگو که سال‌ها سر خط اخبار بود و آمریکایی‌ها می‌خواستند چوب حراج بر ارزش‌های تاریخی، تمدن ایران بزنند و عاقبت موفق نشدند، حالا خبر از توقف حراج نقش برجسته تخت جمشید در نیویورک شنیده می‌شود. پایگاه خبری میراث‌آریا وابسته به سازمان میراث فرهنگی به نقل از ابراهیم شقاقی مدیر کل حقوقی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نوشت: با تلاش و پیگیری اداره کل حقوقی سازمان میراث فرهنگی، همکاری معاونت میراث فرهنگی سازمان میراث فرهنگی و از طریق دفتر لاهه (مرکز خدمات حقوقی بین‌المللی) دستور دادستان نیویورک برای توقیف نقش برجسته ارزشمند سرباز هخامنشی تخت جمشید که ده‌ها پیش از ایران رفته شده بود صادر شد. او افزود: «این اثر قرار بود روز جمعه ۵ آبان ۹۶ برابر با ۲۷ اکتبر ۲۰۱۷ در حراجی Rupertwace anciantart در نیویورک به فروش برسد که خوشبختانه از این مسئله جلوگیری به عمل آمد.» مدیر کل حقوقی سازمان میراث فرهنگی تأکید کرد: «پیگیری‌های حقوقی برای اثبات تعلق اثر به ایران و خروج غیر قانونی آن از کشور و نهایتاً استرداد آن، از سوی اداره کل حقوقی سازمان و از طریق دفتر مرکز خدمات حقوقی بین‌الملل ریاست جمهوری در حال انجام است.»

اسامی مذهبی قابل تغییر نیست!

جامعه فردا: تغییر نام به دلایل متعدد که ابعاد روانشناختی و جامعه‌شناختی دارد، همیشه در جامعه وجود نداشته است. عده‌ای از معنی اسمشان خوششان نمی‌آید، عده‌ای از تمسخر دیگران می‌ترسند، بعضی نام و یزاده‌ی رادوست دارند و دلایل بسیار دیگری وجود دارد که شهروندان برای تغییر نام به سازمان ثبت احوال می‌روند. حالا سخنگوی سازمان ثبت احوال کشور تأکید کرده که امکان تغییر نام در ثبت احوال بدون مراجعه به محاکم قضایی هم فراهم نیست و دیوان عدالت اداری هفته گذشته صحت آن را تأیید کرده است. سیدفاطمه ابوترابی، درباره مراحل تغییر نام افراد در شناسنامه به ایسا گفت: اسامی مذهبی قابل تغییر نیست و افرادی که اسامی غیرمذهبی و غیرمتعارف دارند، می‌توانند با مراجعه به سازمان ثبت احوال درخواست خود را اعلام و نسبت به تغییر نام خود اقدام کنند و دیگر نیازی به مراجعه به محاکم قضایی نیست. وی اضافه کرد: امکان تغییر نام مدتی است که در ثبت احوال امکان پذیر شده است و دیوان عدالت نیز هفته گذشته صحت آن را تأیید کرده است. یعنی افراد واجد شرایط با مراجعه به ثبت احوال می‌توانند مراحل تغییر نام را طی کنند.

لغو قرارداد های بهره برداری از جنگل

جامعه فردا: رئیس سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور گفت: تا پایان سال جاری تمامی قراردادهای بهره‌برداری از جنگل‌ها لغو می‌شود و جنگل‌ها بر اساس طرح‌های حفاظتی مدیریت خواهند شد. خدکرام جلالی با اشاره به اینکه این مناطق خشک دارای محدودیت‌ها و شکنندگی اکوسیستمی بسیاری هستند، گفت: میانگین بارش بلندمدت کشور ما یک سوم میانگین جهانی است همچنین میزان تبخیر در ایران سه برابر میانگین جهانی ارزیابی می‌شود. جلالی گفت: ۸/۵ درصد مساحت ایران را جنگل، ۵۱ درصد مراتع، ۱۹ درصد را بیابان، ۱۱ درصد را کشاورزی و بقیه را شهرها، روستاها و جاده‌ها تشکیل می‌دهند. رئیس سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور در ادامه اظهار کرد: جنگل‌های ایران دارای ۵ منطقه پوششی شامل هیرکانی، ارسباران، زاگرس، ایران - تورانی و خلیج فارس - عمانی است. جلالی تأکید کرد: ۱۴۳ میلیون هکتار از سطح جنگل‌های ایرانی، هیرکانی است که این نوع پوشش گیاهی به دوران سوم زمین‌شناسی تعلق دارد و از این جهت که بازمانده عصر یخبندان است مادر جنگل‌های پهن‌برگ به حساب می‌آید.

اگر حافظه خطا نکنند در اوایل دهه ۶۰ شورای عالی قضایی وقت، از شورای نگهبان وقت سوال کرد (نقل به مضمون) آیا قوانین پیش از پیروزی انقلاب وجاهت شرعی دارد و قابل اجراست یا خیر؟ جواب این بود هر موردی را که ظن اشکال شرعی در مورد آن دارید اعلام کنید تا تعیین تکلیف و اظهار نظر کنیم، به تعبیری شاید بتوان گفت شورای نگهبان وقت، اصل را بر شرعی بودن و قابل اجرا بودن همه قوانین مصوب قبل از پیروزی انقلاب قرار داده تا مگر اینکه خلاف آن با اظهار نظر این شورا- پس از استعمال مرجع مربوطه- ثابت شود. می‌بینیم که بسیاری از این قوانین هنوز هم اجرا می‌شود. بنابراین به طریق اولی، قانونی که فرآیند تعیین اجرای نظر جدید محتاج دلیل است نه نفی آن. سخن آخر اینکه شاید قسمت‌هایی از مطلب پیش از حد تکنیکی شد که اقتضای طبع موضوع بود. والله اعلم

برده سوم

ارمنی‌ها در اصفهان

ارمنی‌های اصفهان گروهی از مردم ارمنی تبار جلفای قدیم هستند که پس از کوچ بزرگ از جلفا در سال ۱۶۰۵ میلادی به دستور شاه عباس اول به اصفهان آورده شده و در آنجا ساکن شده‌اند. آمار متعددی درباره تعداد ارمنیان حاضر در ایران بیان شده، اما بخش مهمی از آنها پس از تهران در اصفهان سکونت دارند. با ورود ارمنیان به اصفهان، آنها دست به کار ساخت کلیساهای مختلف در پایتخت امپراتوری مسلمان صفوی شدند و بناهای مهمی را از خود به یادگار گذاشتند که امروز سنگ‌بنای محله مشهور جلفای این شهر شده است. کلیسای وانک از قدیمی‌ترین کلیساهای ساخته شده در اصفهان است و بعد از آن از کلیساهای بیت لجم و کلیسای سیر کبیس یاد می‌کنند که در مراحل بعدی ساخته شده‌اند. گرچه بافت این محله دستخوش تغییرات زیادی شده، اما هنوز هم بناهای به جامانده در آن، یادآور عظمت تاریخی این محله اصفهان است؛ خصوصاً آن که موزه‌های موجود در این کلیساها به نوعی نگهدارنده فرهنگ این مذهب و رابطه تاریخی آنها با مسلمانان است.

برده دوم

زرتشتیان در یزد

محله زرتشتیان از محله‌های قدیمی شهر یزد است که از شمال به محله چهارکوجه و خیابان سلمان فارسی، از جنوب به خیابان آیت‌الله کاشانی، از شرق به خیابان شهید چمران و از غرب به محله‌های «لرد آسیاب» و «تل» محدود می‌شود. این محله دارای بناهای مذهبی زرتشتیان از جمله آتشکده معروف «آتش وهرام» است که در دوره ناصرالدین شاه قاجار به شهر یزد آورده شده و ساختن آتشکده آن نیز در سال ۱۳۰۲ ساخته شده است. از دیگر بناهای مهم تاریخی این محله، خانه ورمزدا، خانه رستمی، دبستان دینیاری، گاهنبار خانه، خانه ورجاوند، آتشکده زرتشتیان و بیمارستان بهمن است. بافت سنتی این محله که در حاشیه خیابان آیت‌الله کاشانی گسترده شده است، همچنان حفظ شده و به دلیل موقعیت مکانی مناسب، ساخت‌وسازهای جدیدی در این محله شکل گرفته که نشان می‌دهد تمایل یزدی‌ها به سکونت در این محله رو به افزایش است. با وجود آن که امروز زرتشتی‌های یزد با مشکلات متعددی در ساختار شهری مواجهند، میراث آنهایی هیچ واسطه‌ای به این شهر کویری وابسته و در هم تنیده است.

برده اول

یهودیان در مشهد

اولین بار نادرشاه به دلیل علاقه‌ای که به توسعه شهرها و گسترش تجارت داشت، در سال ۱۷۳۰ میلادی صد خانوار از یهودیان را به منظور آبادی شهر، از قزوین به مشهد آورد. آنها در محله‌ای مخصوص، معروف به محله جدیدها در عیدگاه مسکن گزیدند. این گروه بیشتر به کار خرید و فروش و معامله مشغول بوده و به تدریج در کوچه و بازار با توده مردم در آمیختند و جزئی از فرهنگ محله‌های قدیمی مشهد شدند. این روزها، حال عیدگاه مشهد چندان مناسب نیست و با تار و پود پرشکوهش، فاصله معناداری گرفته است. مکان دروازه عیدگاه در انتهای بازار رضا میدان ۱۷ شهریور امروزی قرار داشته است. بنا به نقل کنایچه نفوس یزد را اقدرن که در سال ۱۲۹۵ قمری نوشته شده، محله عیدگاه در این زمان دارای ۸ آب انبار، ۲ مدرسه، ۱۶ مسجد، ۱۷ تکیه، ۹ کاروانسرا و تیمچه، ۷ حمام، ۲۸ کارخانه شربرفایی و ۱۴ باغ بوده و یکی از مهم‌ترین محله‌های مشهد به‌شمار می‌رفته است.